

Datum 2017-09-20

Koncernkontoret
Handläggare: Daniel Carlzon
Telefon: 076-119 44 52
E-post: daniel.carlzon@vgregion.se

Till Koncernledning hälso- och sjukvård

Tjänstgöring i allmänmedicin för relevanta ST-block

Förslag till ställningstagande

Koncernledning hälso- och sjukvård ställer sig bakom

- Västra Götalandsregionen (VGR) ska successivt införa obligatorisk tjänstgöring i allmänmedicin inom relevanta ST-block med start 2018.
- Tjänstgöring i allmänmedicin bör omfatta minst 2 månaders tjänstgöring och förläggas tidigast efter två års ST.
- Under hösten 2017 ges regional arbetsgrupp i uppdrag att specificera utbildningsinnehåll och mål för eventuell tjänstgöring i allmänmedicin för samtliga basspecialiteter i VGR.
- Under 2018 påbörjas tjänstgöring i allmänmedicin för ST-läkare inom invärtesmedicinska specialiteter, ortopedi och psykiatri.
- I juni 2018, när utbildningsinnehåll och mål presenterats för samtliga basspecialiteter fattas nytt beslut av koncernledning Hälso- och sjukvård om vilka specialiteter som är relevanta och bör omfattas av obligatorisk tjänstgöring i allmänmedicin.
- De specialiteter som beslutas vara relevanta omfattas fr.o.m. 2019 av obligatorisk tjänstgöring i allmänmedicin inom VGR.

Sammanfattning av ärendet

Uppdrag

Enligt beslut, 170824, av koncernledningsgrupp Hälso- och Sjukvård ska, inom ramen för arbetet med aktiviteten *kompetensförsörjning för primärvården* i Nära vården, tas fram ett förslag till inriktningsbeslut om att inom Västra Götalandsregionen (VGR) succesivt införa obligatorisk tjänstgöring i allmänmedicin inom relevanta ST-block.

Inriktningsbeslutet ska genomföras under 2018.

Förutsättningar

Efter kommunikation med Socialstyrelsen [170906] föreligger inga formella hinder för andra ST-utbildningar att uppfylla delmål eller delar av delmål genom sidotjänstgöring i allmänmedicin.

Tjänstgöring i allmänmedicin för andra specialiteter skulle tjäna tre principiellt skilda syften:

1. Ökad förståelse för arbetssätt mellan aktuella specialiteter och primärvården. En ökad personkännedom och bilateral kompetensöverföring mellan vårdens olika delar som kan bidra till utveckling av nya arbetssätt och samarbetsformer.
2. Uppfyllelse av målen i Socialstyrelsens målbeskrivningar för läkarnas specialiseringstjänstgöring.
3. Resursöverföring från sjukhus till primärvården.

En obligatorisk tjänstgöring i allmänmedicin för relevanta ST-block i VGR kan skapa goda förutsättningar för utveckling av den nära vården och möjliggöra strategin för omställning av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen.

I *bilaga 1* ges exempel på några av de specialiteter som bedöms samverka med primärvården i hög grad och/eller där en ökad samverkan är motiverat utifrån omställningen av Hälso- och Sjukvården i Västra Götalandsregionen.

I ett första steg, med start 2018, rekommenderas tjänstgöring i allmänmedicin omfatta ST-läkare inom invärtesmedicinska specialiteter, ortopedi och psykiatri. Detta är breda specialiteter där förutsättningarna för att formulera utbildningsinnehåll och mål för tjänstgöring i allmänmedicin utifrån målbeskrivningar och omställningsperspektivet bedöms som särskilt goda.

I *bilaga 1* ges också exempel på specialitetsgemensamma och specialitetsspecifika delmål ur Socialstyrelsens målbeskrivningar där delmålet i sin helhet eller delar av delmål skulle kunna uppfyllas genom tjänstgöring i allmänmedicin.

Utbildningsmål och innehåll

En mindre regional arbetsgrupp med representation från befintlig kunskaps- och organisationsstruktur (t.ex. studierektorsorganisationen, medicinska sektorsråd inklusive allmänmedicin, facklig representation och omställningen) föreslås få i uppdrag att ta fram konkreta förslag för **utbildningsinnehåll och mål** för eventuell tjänstgöring i allmänmedicin för **samtliga basspecialiteter**. Ordförande i arbetsgruppen föreslås vara specialist i allmänmedicin.

Utbildningsinnehållet ska utformas utifrån **både** Socialstyrelsens målbeskrivning för respektive specialitet **och** de behov av utökad samverkan mellan vårdens olika delar och anpassningar av organisation och kompetens som beskrivs i *Strategi för omställning av Hälso- och Sjukvården i Västra Götalandsregionen*.

Arbetsgruppens förslag till utbildningsinnehåll och mål för respektive basspecialitet presenteras för koncernledning Hälso- och Sjukvård för beslut.

Tidpunkt och längd för tjänstgöring i allmänmedicin

Längden på **tjänstgöring i allmänmedicin rekommenderas omfatta minst två månader** och ske under en sammanhängande period. Två månader bedöms vara ett minimum för att ST-läkaren ska ges möjlighet att utveckla förståelse för

primärvårdens arbetssätt och förutsättningar över tid och inte bara få ögonblicksbilder.

Lämplig tidpunkt för tjänstgöringen bedöms vara **efter tidigast två års tjänstgöring inom aktuell specialitet**. Det bedöms som viktigt att säkerställa att ST-läkaren tillägnat sig tillräcklig erfarenhet från den egna specialiteten för att kunna sätta denna i perspektiv till arbetssättet i primärvården.

Övriga rekommendationer

Vidare föreslås, på inrådan av Socialstyrelsen, att Västra Götalandsregionen tar initiativ till en dialog med Socialstyrelsens Nationella ST-råd och berörda specialitetsföreningar. Detta för att beskriva de förändringsbehov VGR ser för ST-utbildning ur ett omställningsperspektiv och utvecklingen av den Nära vården.

Bilaga 1

Exempel på relevanta ST-block

Nedan listas exempel på specialiteter som bedöms samverka med primärvården i hög grad och/eller där en ökad samverkan och kompetensutbyte är särskilt motiverat utifrån omställningen av Hälso- och Sjukvården i Västra Götalandsregionen:

Barnmedicin, Akutmedicin, Hud, Reumatologi, Invärtesmedicinska specialiteter inkl. Geriatrik, Kirurgi, Gynekologi, Ortopedi, Önh, Urologi, Neurologi, Psykiatri

Gemensamma delmål för specialiteterna (B-mål)

B1 – Kommunikation med patienter och närstående

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna anpassa sättet att kommunicera utifrån patienters och närståendes individuella behov och kommunikativa förmåga
- kunna ge patienter och närstående svåra besked med respekt, empati och lyhördhet – kunna stärka patientens förmåga att hantera en förändrad livssituation till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning
- kunna samråda med patienter och närstående om patientens egenvård

B2 – Sjukdomsförebyggande arbete

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna vägleda patienter i frågor om levnadsvanor i syfte att
- förebygga uppkomsten av sjukdomar som grundar sig i en eller flera levnadsvanor
- förbättra prognosen hos patienter med sjukdom som grundar sig i en eller flera levnadsvanor

Del av delmål B3 – Läkemedel

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna samverka med andra aktörer i vårdkedjan om patientens läkemedelsbehandling

B4 – Försäkringsmedicin

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna tillämpa metoder inom försäkringsmedicin som en del av behandlingen av den enskilda patienten
- kunna samverka i försäkringsmedicinska frågor som rör den enskilda patienten med aktörer inom och utanför hälso och sjukvården

B5 – Palliativ vård i livets slutskede

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna identifiera behov av och initiera palliativ vård i livets slutskede
- kunna genomföra brytpunktssamtal med patienter och närstående
- kunna tillämpa grundläggande principer för palliativ symtomlindring med beaktande av fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov

Specialitetsspecifika delmål (c-mål)

Barnmedicin

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska handläggning av basala och akuta barn- och ungdomsmedicinska tillstånd

Akutmedicin

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska bedömning av medicinsk angelägenhetsgrad hos patienter i alla åldrar och kunna prioritera mellan vårdsökande
- behärska värdering av symtom utifrån differentialdiagnostiska kunskaper för patienter i alla åldrar
- behärska sannolikhetsbedömning för olika tillstånd utifrån den information som är tillgänglig

Hud

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- ha kunskap om förekomsten och fördelningen av de olika dermatologiska och veneriska sjukdomarna i befolkningen
- behärska vanliga och viktiga dermatologiska och venereologiska sjukdomar
- behärska behandling, inklusive hudkirurgi, av vanliga och viktiga hudtumörer och vaskulära missbildningar
- kunna initialt handlägga vanliga tillstånd inom angränsande kunskapsområden

Reumatologi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av akuta och kroniska inflammatoriska led och ryggsjukdomar hos vuxna
- Den specialistkompetenta läkaren ska – behärska differentialdiagnostik och initial handläggning av andra sjukdomar med symtom och fynd från rörelseapparaten
- Den specialistkompetenta läkaren ska – kunna initialt handlägga vanliga tillstånd inom de angränsande kunskapsområdena

Invärtesmedicinska specialiteter (t.ex. internmedicin, kardiologi, endokrinologi och diabetes):

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- kunna självständigt identifiera, diagnostisera och handlägga akuta sjukdomar eller sjukdomstillstånd inom internmedicin och angränsande basspecialiteter, samt kunna handlägga akuta åtgärder avseende dessa
- kunna självständigt handlägga vanliga och allvarliga internmedicinska sjukdomstillstånd samt vanliga och allvarliga tillstånd inom invärtesmedicinska och övriga angränsande basspecialiteter
- behärska läkemedelsanvändning i syfte att kunna individualisera behandlingen utifrån ålder, kön, vikt, njurfunktion och samsjuklighet – ha kunskap om läkemedelsrelaterade problem inklusive polyfarmaci
- kunna självständigt handlägga vanliga och allvarliga sjukdomstillstånd vid multisjuklighet hos patienter i allmänhet och hos äldre patienter i synnerhet – ha kunskap om hur helhetsyn tillämpas för individualiserad behandling
- behärska handläggningen av vanliga endokrina tillstånd inklusive utredning, diagnostik, terapi och uppföljning
- kunna bedöma remitteringsbehov för enskilda patienter till annan specialitet

Geriatrisk

Den specialistkompetenta läkaren ska

- kunna självständigt handlägga vanliga och allvarliga internmedicinska sjukdomstillstånd samt vanliga och allvarliga tillstånd inom invärtesmedicinska och övriga angränsande basspecialiteter
- behärska läkemedelsanvändning i syfte att kunna individualisera behandlingen utifrån ålder, kön, vikt, njurfunktion och samsjuklighet – ha kunskap om läkemedelsrelaterade problem inklusive polyfarmaci
- kunna självständigt handlägga vanliga och allvarliga sjukdomstillstånd vid multisjuklighet hos patienter i allmänhet och hos äldre patienter i synnerhet
- ha kunskap om hur helhetsyn tillämpas för individualiserad behandling

- ha god kunskap om åldrandets sjukdomar, förändrade symtom, speciella hälsorisker och det förändrade sjukdomspanoramats hos äldre
- kunna handlägga sjukdomstillstånd samt primär- och sekundärpreventiva insatser inom olika vårdformer såsom slutenvård, mottagningsverksamhet, särskilt boende och hemsjukvård

Kirurgi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska kirurgisk patofysiologi, basal kirurgisk teknik och behandling av sjukdomar i hud och underhud som kan kräva kirurgisk behandling
- behärska initial handläggning av större och mindre trauma hos barn och vuxna
- behärska utredning av bröstförändringar

Gynekologi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska akuta gynekologiska tillstånd och differentialdiagnostik
- behärska basal utredning, diagnostik, behandling och uppföljning vid benigna tillstånd i bäckenbotten och nedre urinvägar

Ortopedi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- kunna handlägga rörelseorganens skador, sjukdomar och smärttillstånd hos barn
- kunna handlägga skador, sjukdomar och smärttillstånd i ryggen
- kunna handlägga skador, sjukdomar och smärttillstånd i övre extremiteten
- kunna handlägga skador, sjukdomar och smärttillstånd i höft- och knäleder
- kunna handlägga metabola och cirkulatoriska sjukdomar med ortopediska konsekvenser samt muskuloskeletala infektionstillstånd
- kunna handlägga belastningsskador, rehabilitering samt rehabilitering

Önh

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- kunna initialt handlägga kirurgisk och icke-kirurgisk behandling av de vanliga och viktiga sjukdomarna i hörsel- och balansorganen
- behärska utredning och behandling av vanliga och viktiga infektiösa tillstånd
- behärska utredning och behandling av vanliga och viktiga infektiösa tillstånd
- kunna handlägga utredning och behandling av allergologiska och inflammatoriska tillstånd inom området ÖNH

Urologi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska initial handläggning av större och mindre trauma hos barn och vuxna
- kunna bedöma och handlägga misstänkt urologisk cancer
- kunna bedöma och handlägga infektioner och inflammatoriska tillstånd i urinvägar och manliga genitalia

Neurologi

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska diagnostik samt både akut och långsiktig behandling av neurodegenerativa sjukdomar med speciell inriktning på rörelserubbningar, basalgangliesjukdomar och viktiga demenstillstånd
- behärska diagnostik samt både akut och långsiktig behandling av huvudvärk

Psykiatri

Den specialistkompetenta läkaren ska:

- behärska handläggning av vanliga och viktiga psykiska sjukdomar med betoning på de stora folksjukdomarna, såsom affektiva sjukdomar, ångestsyndrom, psykossjukdomar och personlighetsstörningar
- kunna upptäcka och initialt handlägga somatiska tillstånd hos patienter med psykisk sjukdom
- kunna handlägga vanliga substansberoendetillstånd samt ha kunskap om deras samsjuklighet med internmedicinska tillstånd och övriga psykiska sjukdomar
- ha kunskap om neurodegenerativa sjukdomar med tonvikt på viktiga demenstillstånd
- ha kunskap om samordning och uppföljning av patienter över lång tid, vilket bland annat innefattar en kombination av psykofarmakologiska och psykosociala insatser i samarbete med andra yrkesgrupper